

1. Pročelje palače Kaboga (foto: Miljenko Mojaš)
1. The facade of the Kaboga palace (photo: Miljenko Mojaš)

Ivica Žile

Zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode, Dubrovnik

Izvorni znanstveni rad – Original scientific paper
predan 15. 1. 1992.

Rezultati arheoloških istraživanja u palači Kaboga 2–4 u Dubrovniku

Uvod

Palača Kaboga smještena je u središnjem dijelu grada, omeđena ulicama Između polača, Cvijete Zuzorić, Uskom i Marojice Kaboge. Prostorno palača zaprema dva objekta, od kojih je južni trokatnica, a sjeverni dvokatnica. Prizmeni prostori palače su poslovni, dok su katovi zauzeti stambenim sadržajima.¹ Palača Kaboga jedna je od najvažnijih privatnih palača podignutih nakon potresa 1667, točnije oko 1700, na što upućuje njezina prostorna organizacija i arhitektonska plastika. Međutim, u drugoj polovici 18. stoljeća preuređena je njezina unutrašnjost, ali pritom nije promijenjena njezina unutrašnja organizacija prostora.² Tijekom 19. i 20. stoljeća velike preinake devastiraju objekt, čime su jedinstveni stambeni i poslovni prostori pregradnjama pretvoreni u niz stambenih i poslovnih prostora³ (sl. 1).

Zona arheoloških istraživanja

U kontekstu izrade konzervatorskih smjernica za izvedbu sancijskoga konstruktivnog zahvata uklanjanja posljedica od potresa 1979, stručni suradnici Zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode iz Dubrovnika obavili su zaštitna arheološka istraživanja prema ugovorenom programu s investitorom – Zavodom za obnovu Dubrovnika.⁴ Područje zaštitnih arheoloških istraživanja obuhvatilo je prizemlja palače Kaboga 2–4. Arheološka istraživanja nisu obuhvatila samo podne zone u navedenim povijesnim građevinama nego su njima prethodili radovi na uklanjanju žbuke sa zidnih plašteva prizemlja, jer prethodna istraživanja nisu obrađivala prizemlja objekata. Navedeno prošireno istraživanje trebalo je znanstveno obraditi i dokumentirati ranije faze obrađivanih baroknih stambenih objekata ili moguće ostatke pretpotresnih građevinskih struktura.⁵

Tijek i rezultati arheoloških istraživanja

Ispod novijih podnih niveleta barokne palače pronađene su izvorne nivelete pretpotresnoga stambenog objekta (popločenje u opeci ili temeljne stope) i zidane strukture kojih je povijesni slijed moguće pratiti međusobnim superponiranjem, interpolacijom ili devastacijom starijih struktura od mlađih. To načelo poštovati će se u tumačenju nalaza, pa će se tako doći do relativnih kronologija i atribucija, a kada se nalazi mogu potkrijepiti arhivskim izvorima, težiti će se točnijoj dataciji.

Navedene zone zaštitnih arheoloških istraživanja mogu se na osnovi arhivskih izvora pratiti u povijesnom kontinuitetu od druge polovice 13. stoljeća pa do novijih građevinskih zahvata tijekom 20. stoljeća.

Nalazi u palači M. Kaboge 2–4 opisat će se odvojeno po objektima, odnosno: objekt I. ulaz iz Cvijete Zuzorić 4; objekt II. ulaz iz M. Kaboge 2. Atribucija nalaza i njihova datacija za čitav obrađeni građevinski kompleks dat će se cjelovito.

Objekt I.

Uklanjanjem žbuka sa svih zidnih plašteva prizemlja objekta ukazali su se izvorni položaji svodova prizemlja. Poglavitito se to odnosi na zapadnu prostoriju (bivši buffet), gdje su pronađeni ostaci obrisa izvornoga baroknog svoda, koji je bio nešto niži u odnosu na naknadno izvedeni svod. Taj građevinski zahvat trebalo bi dovesti u vezu s preinakom palače tijekom druge polovice 18. stoljeća, koja je utvrđena prethodnim istražnim radovima na katovima palače.⁶

Sažetak

U članku autor obrađuje rezultate zaštitnih arheoloških istraživanja koja su izvedena u prostoru barokne palače Kaboga. Rezultati arheoloških istraživanja pružili su nove spoznaje o povijesnim građevinama koje su postojale na ovom prostoru do potresa 1667.

Navedeni povijesni slijed može se podijeliti na dva perioda, odnosno dvije građevinske faze koje se na temelju materijalnih ostataka mogu vremenski odrediti do kodifikacije Statuta 1272, odnosno njegove rekonstrukcije 1296 (prva građevinska faza), te druga do potresa 1667. Također su zabilježeni recentni zahvati na baroknom tkivu palače.

2. Podjela palače na objekte
2. The palace divided into structures

3. Kompozitna kamena posuda (foto: Miljenko Mojaš)
3. Composite stone vessel (photo: Miljenko Mojaš)

4. Fortifikacijski zid (foto: Miljenko Mojaš)
4. Fortification wall (photo: Miljenko Mojaš)

U ovoj prostoriji na njezinom zapadnom zidu pronađeni su ostaci pravokutnog prozora koji je poništen novijom adaptacijom prostora. Izvorni predlošci po kojima je napravljena njegova rekonstrukcija sačuvani su na zapadnoj i istočnoj fasadi objekta. Na zapadnoj fasadi, nešto sjevernije od njegove lokacije, sačuvan je izvorni pravokutni prozor. Na istočnoj fasadi (bivša trgovina) sačuvana je pravokutna stepenasta kamena profilacija prozora, dok je njegova niša prethodnom adaptacijom poništena.

U prostoru javnih sanitarija pronađeno je zide, koje je fasadno oblikovano, te ostaci sedrenog svoda. Ti nalazi detaljno će se opisati i atribuirati s nalazima ispod sadašnje podne nivelete, jer oni tvore čvrsto povezanu cjelinu.

U zapadnoj prostoriji (bivši buffet), odmah nakon uklanjanja recentne betonske podnice pronađen je pod njom svod prostora s četvrtastim otvorom u neposrednoj blizini vrata. Nadeđni prostor nastavlja se i pod ulazni prostor objekta. Svodenom prostoru unutrašnjost je sekundarno obrađena betonskom košuljicom. Na osnovi navedenih podataka ovaj svodeni prostor mogao je služiti ili kao cisterna ili kao septička jama. Njegov otvor koji je smješten tik do vrata dviju prostorija postavlja u pitanje izvornost pregradnog zida gornje prostorije ili sadašnje zapremine svodene prostorije. Istraživanja u prostoru ulaza (C. Zuzorić 4) pružila su odgovore na postavljeno pitanje. Navedenim istraživanjima uz istočni zid ulaznog prostora pronađeni su ostaci petnaest svoda smjera sjever-jug te ostaci zida na sjeveru i jugu (uz temeljne strukture prostorije). Pronađene zidne strukture tvore cjelinu, koja se očituje pravilnim spojevima njihovih kuteva i ostacima hidraulične žbuke na njihovim stijenjkama.

Na zapadu je pronađena struktura rustično zidana, bez ostataka hidraulične žbuke. Njezini bočni završeci nisu organski vezani s već opisanim zidanim strukturama, što je nesumnjiv materijalni dokaz o sekundarnoj pregradnji svodnog prostora. To objašnjava i položaj četvrtastog otvora skraćene svodene prostorije. Ostaci hidraulične žbuke, koji su zabilježeni na pronađenim zidanim strukturama ispod ulaznog prostora govore u prilog da je svodena prostorija imala funkciju cisterne, a ne septičke jame, jer bi fekalije i ostale nečistoće ostavile vidljive tragove nagrivanja žbuke i kamena. Očito je da je sekundarnom građevinskom adaptacijom došlo do sužavanja cisterne, dakle potrebno je naglasiti da je izvorni volumen

cisterne zapremao zonu ulaznog prostora i zapadne prostorije (bivšeg buffeta).

Nakon uklanjanja recentne podnice u istočnoj prostoriji (bivša trgovina), odmah su se u prvom istraženom sloju počele javljati povijesne strukture. Po sredini prostorije pronađen je zid smjera istok – zapad, a sjeverno od njega pa do kraja prostorije pronađeno je rustično kameno popločenje – kaldrma. Nakon njezina uklanjanja pojavio se konstantni sloj štuta koji prema dubini istraživanja sve više prelazi u pijesak. Istočno od pronađenog zida pronađena je kamena posuda koja je zauzela čitav ostatak zapadnog dijela prostorije. Dno posude oblikuje pet kamenih ploča, koje su međusobno spojene milimetarskom točnošću. Bočne stranice i njezina središnja pregrada napravljene su od monolitnih kamenih ploča. Za razliku od njih preostale dvije stijenke oblikuju po dvije kamene ploče koje su također spojene milimetarskom točnošću. Kompozitna kamena posuda bila je ispunjena cjelovitim slojem štuta u kojem nije bilo nalaza. Istraživanja kamene posude otežavao je prodor podzemnih voda, ali je uz velike napore istraživanje potpuno privedeno kraju. Prodor podzemnih voda svakako govori o nekim vidovima njezine funkcije, tj. da se u njoj nisu mogle pohraniti tekuće tvari, jer bi one ipak otekale i kroz fino izvedene spojeve posude. Dakle, ovaj za sada jedinstveni nalaz opreme gospodarskih prostora dubrovačkih prizemlja je recipijent za čuvanje krutih tvari, npr.: prosa, ječma, mahunarki, žita i sl.⁷ (sl. 3) Kao što je već navedeno, po sredini prostorije pronađen je zid smjera istok – zapad. S juga ga zatvara opisana kamena posuda, a na sjeveru je on slobodnostojeći te se jedino s te strane moglo pristupiti njegovu istraživanju. Zid na istoku i zapadu prekinule su temeljne strukture barokne palače. Izvorna visina zida sačuvana je u visini jednog korša, a zatim slijedi njegova temeljna stopa koja se stepenasto širi (prema sjeveru). Premda je izvorna visina zida minimalna (jedan korš), njegova širina oko 140 centimetara postavlja čitav niz pitanja: je li riječ o fortifikacijskom zidu ili je on dvoslojno zidan pa predstavlja zidove stambenog objekta? Zbog navedenih pitanja otvorena je sonda u njegovu korpusu koja je trebala utvrditi postojanje moguće uzdužne reške ili potvrditi prvu pretpostavku. Rezultat sondiranja jasno je pokazao da je on cjelovito zidan, bez vidljive reške, pa je navedena hipoteza o njegovu fortifikacijskom karakteru ispravna (sl. 4).

U prostoriji koja je smještena sjeverno od prethodno istražene prostorije odmah ispod recentne betonske podnice pronađeno

5. Idealna rekonstrukcija gradskoga zida
5. The ideal reconstruction of the city wall

6. Gospodarski prostor (foto: Miljenko Mojaš)
6. *Outbuildings* (photo: Miljenko Mojaš)

7. Ostaci popločenja prilaza (foto: Miljenko Mojaš)
7. *Remains of the path pavement* (photo: Miljenko Mojaš)

je rustično kameno popločenje – kaldrma. Također je pronađen zid smjera sjever – jug. Nakon skidanja kaldrme u sljedećem sloju pronađeno je kameno popločenje koje je kao i kaldrma devastirano temeljnim strukturama palače. Sljedećim istražnim slojem pronađeno je popločenje u opeci, koje je također poništeno istim strukturama kao i dva prethodna popločenja. Ono je napravljeno u slogu riblje kosti (*opus spicatum*), u poljima oivičenim dvama nizovima opeke. U popločenju je pronađen četvrtasti otvor koji pripada podzemnoj svodenoj prostoriji. Njezinim djelomičnim istraživanjem (zbog razine podzemnih voda) ustanovljeno je da je to septička jama, jer vidljivi tragovi oštećenja na njezinim stijenjkama od fekalija i drugih nečistoća to dokazuju. U prostoru između otvora i zida pronađene su dvije pravokutne ožbukane strukture. Slične strukture prvi put su pronađene arheološkim istraživanjem na objektu u Ulici Miha Pracata 1, a nešto kasnije i u prizemnim objektima u Pracatovoj ulici te arheološkim lokalitetima (bivše košarkaško igralište u »Karmenu« i u dvorištu Osnovne škole »Miše Simoni« – Grad), zatim u dvorištu Restićeva 7, te samostana sv. Nikole u Stonu i u kompleksu bivšeg samostana sv. Marka.⁸

Svi navedeni primjeri omogućuju zaključak da je riječ o prizemnim gospodarskim prostorima. (sl. 6). Pronađene pravokutne, kvadratne ili polukružne zidane strukture su ležišta gospodarskih recipijenata. Zato u tim objektima treba vidjeti tipičnu simbiozu poslovnih i stambenih funkcija.

Istraživanje pronađenog zida smjer sjever – jug nastavljeno je s njegove istočne strane do temelja palače, u zoni gdje popločenja nisu sačuvana. Pronađen je organski nastavak tog zida koji pod pravim kutem skreće prema istoku. Taj nastavak sačuvan je u nižoj niveleti, tj. samo u temeljnoj stopi koju na istoku prekida istočni temeljni zid palače. Na sjeveru prostorije pronađen je kanal koji devastira sva pronađena popločenja, a teče od istočnog zida palače do septičke jame.

U južnom prostoru nekadašnjih javnih sanitarija »Zorka« pronađeni su ostaci kamenog popločenja uz južni zid prostora, a također i jedna kamena ploča uz suprotni zid (sl. 7). Do pločnika uz južni zid prostora pronađen je ulomak kamenog praga s rupom za ulaganje stožera vratnice na njegovu istočnom dijelu (sl. 8). Ispod nivelete popločenja po sredini prostora pronađeni su ostaci kanala kanalizacije. Na istoku prostorije pronađena je struktura smjera sjever – jug koja je sačuvana od kanala do ulomka praga. Uklanjanjem žbuke sa sti-

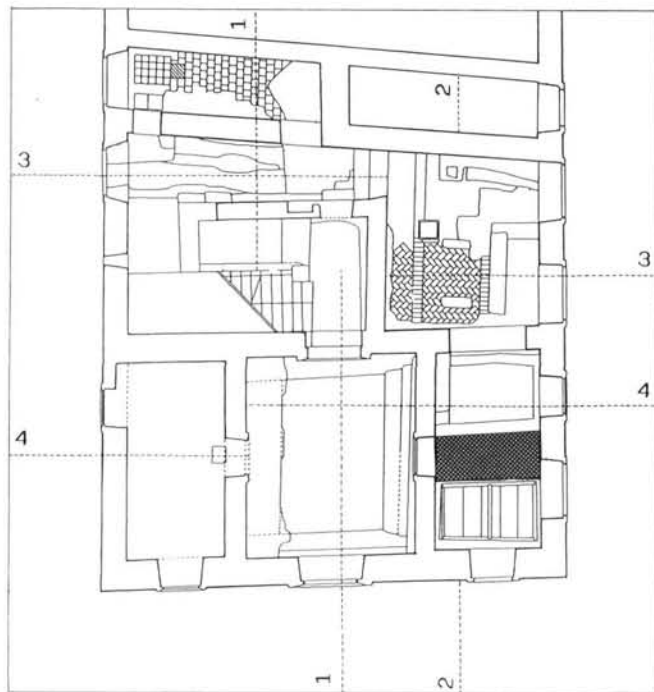
jenki prostora pronađeni su nalazi koji omogućuju prijedlog atribucije ovog prostora u pretpotresno vrijeme, tj. prije izgradnje barokne palače. U prilog da je to prilaz u blok govori sačuvani sedreni svod na istočnom dijelu prostora na visini koja odvaja prizemlje od prvog kata objekta. O izvornosti samog svoda govori podatak daje sjeverno lice zida fasadno oblikovano, dok njegova suprotna stijenka inkorporira svod i nije fasadno oblikovana, što nesumnjivo da je podatke o fazama izgradnje (sl. 10). U sjevernoj prostoriji nekadašnjih javnih sanitarija »Zorka« nakon uklanjanja žbuke s njezinih stijenki pronađena je hidraulična žbuka kojom je ožbukana čitava unutrašnjost ovoga svodenog prostora. Demontažom recentne betonske podnice pronađeno je popločenje u opeci koje je postavljeno okomito na smjer prostorije. Njegovom djelomičnom demontažom pronađeno je izvorno dno prostorije koritastog presjeka. Dno prostorije i ostala unutrašnjost svodene prostorije jednako su ožbukani slojem hidraulične žbuke.

Objekt II.

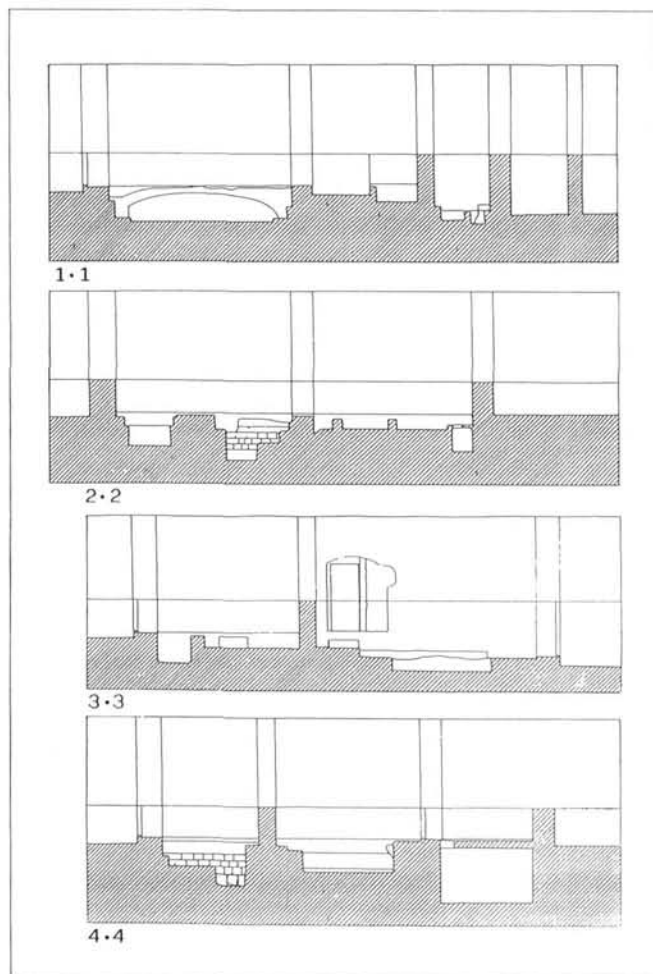
Nakon razlaganja recentnih pregradnih zidova u prostorima bivšeg restorana »Jug« i javnoga gradskog nužnika »Zorka« te uklanjanjem žbuke sa zidnih stijenki otkriveni su izvorni volumeni dvaju svodnih prostora barokne palače. Južni je prostor jedinstvena svodena prostorija (bačvasti svod) s dva otvora vrata i to jednim na ulicu Usku, a drugim na Marojjice Kaboge.

Sjeverni prostor sastoji se od četiri samostalne jedinice koje su također presvodene bačvastim svodovima, s lučnim otvorima iz svake jedinice na ulicu Između polača. Nakon ovih radova pristupilo se demontaži recentnih betonskih podnica prostora i površinskog sloja.

Nakon ovih radova započelo se istraživati u južnom prostoru dijagonalnom sondom širine jedan metar, jer su postojale indicije da je ovaj prostor u zadnjem građevinskom zahvatu u arheološkom smislu devastiran. To se posebice odnosi na zapadni dio prostora, gdje su bili smješteni nužnici. Na dubini oko 90 centimetara od recentne nivelete pronađena je betonska podnica koja se proteže kroz čitav prostor. Istraživanja je otežavao stalni prodor podzemnih voda. Ispod betonske podnice nalazi se pijesak. Također, sondom na sjeveroistoku pro-

9. Rezultati arheoloških istraživanja, objekt I
9. Results of archeological research, structure I

10. Total prostora prilaza (foto: Miljenko Mojaš)
10. Full view of the area leading up to the palace (photo: Miljenko Mojaš)

8. Ulomak praga (foto: Miljenko Mojaš)
8. Threshold fragment (photo: Miljenko Mojaš)

11. Južni svodeni prostor (foto: Miljenko Mojaš)
11. The south vaulted area (photo: Miljenko Mojaš)

stora utvrđeno je da je njegova temeljna stopa otkresana prilikom izrade betonske podnice, te se može zaključiti da su ovom baroknom prostoru u recentnoj adaptaciji poduzetoj vjerojatno radi otklanjanja vlage negirane ranije povijesne strukture (sl. 11).

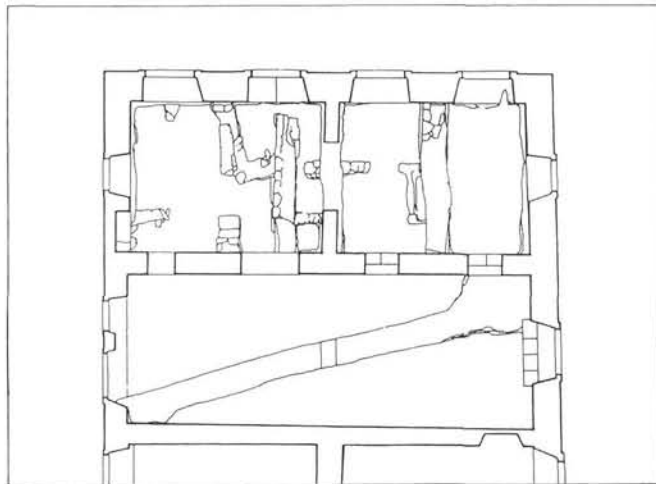
U sjevernom prostoru također se prvo istraživalo dijagonalnom sondom, ali kada su utvrđene pretpotresne strukture, pristupilo se istraživanju čitavog prostora. Odmah su pronađeni rasteretni lukovi u temeljnim zidovima. Ti lukovi, zajedno s pripadajućim zidom, u recentnim građevinskim zahvatima djelomično su uklonjeni kako bi se oblikovao jedinstven prostor. U prvoj zapadnoj ćeliji pronađena je djelomično negirana struktura koju zbog fragmentarnosti nije moguće potpuno definirati. U drugoj ćeliji pronađen je zid smjera sjever–jug, čije su bočne stranice devastirane temeljnim strukturama baroknog objekta. Zapadno od zida pronađena je struktura L-oblika koja je sačuvana u visini jednog korša. Slična struktura pronađena je istočno od zida smjera istok – zapad. Također u zadnjoj ćeliji pronađena je slična struktura koju kao i prije navedene strukture nije moguće definirati zbog njihove minimalne sačuvanosti (sl. 13).

Zaključna razmatranja

Zaštitna arheološka istraživanja koja su obavljena u prostoru palače Kaboga 2-4 pružila su nove spoznaje o povijesnim građevinama koje su postojale na ovom prostoru do potresa 1667.

Navedeni vremenski slijed može se podijeliti na dva perioda, odnosno dvije građevinske faze koje se na temelju materijalnih ostataka mogu vremenski odrediti do kodifikacije Statuta 1272, odnosno njegove rektifikacije 1296 (prva građevinska faza), a druga faza do potresa 1667.

Međutim, najstariji arhivski podatak koji je moguće povezati s fortifikacijskim zidom pronađenim u istočnoj prostoriji (Ulica C. Zuzorić 4) jest sudska rasprava koja je vođena 26. lipnja 1258.⁹ Spor se vodi između Ivana Vukasovića i Ungare, žene Domane Guereri glede izgradnje zida. Vukasović je pokazao sudsku ispravu iz 1255. kojom se razgraničava njegov posjed od posjeda samostana sv. Šimuna. Posjed samostana sv. Šimuna bio je označen kamenom međašem sa signaturom SI, a on se nalazio 57 lakata od staroga gradskog zida i 56

12. Rezultati arheoloških istraživanja, objekt II
12. Results of archeological research, structure II

lakata od novoga gradskog zida. U ispravi se navodi da gledaju »versus montem«, dakle prema sjeveru. Iz isprave se također može zaključiti da oni imaju paralelan smjer. Jedino pitanje na koje zasad nema odgovora jest dužina posjeda samostana sv. Šimuna na osnovi koje bi se mogla izvršiti točnija ubikacija gradskih zidova, pa ovo pitanje i dalje ostaje zagonetka. No međutim svakako treba upozoriti na nalaz fortifikacijskog zida koji je pronađen 1982. tijekom sanacije Kneževa dvora u prostoru Raguzine, odnosno ispred nje (sl. 14).¹⁰ U interijeru su sačuvani samo neznatni ostaci zida, ali je sondom u eksterijeru pronađen zid širine 150 centimetara, smjera istok – zapad. Zid na istoku devastira temeljna struktura Kneževa dvora, a na zapadu zid je istražen do kanala pločnika jer se pretpostavilo da je dalje uništen kanalom kanalizacije.¹¹

Na osnovi iznesene pretpostavke da je u istočnoj prostoriji palače Kaboga pronađen ulomak gradskog zida kao i ranijih nalaza ulomka fortifikacijskog zida u Raguzini i ispred nje moguće je idealno rekonstruirati gradski zid koji se navodi u arhivskom izvoru 1258, odnosno 1255. (vidi grafički prilog). Predložena pretpostavka o položaju gradskoga zida »versus montem« mogla bi se učvrstiti ili odbaciti predviđenim zaštitnim istraživanjima u susjednom istočnom bloku ili istraživanjima u ostalim zonama kroz koje prolazi predložena idealna rekonstrukcija zida. Također bi se tim istraživanjima moglo doći do točnijih datacija, odnosno donje vremenske granice izgradnje tog zida. Gornjom vremenskom granicom može se uzeti 1296, tj. godina rektifikacije Statuta, kada je već sigurno izgrađen sjeverni obod današnjih gradskih zidina, što ujedno znači širenje grada na Prijeko, odnosno poništenje funkcije pronađenoga gradskog fortifikacijskog zida.¹²

Početak izgradnje današnjeg areala Kabogine palače potrebno je povezati s dvije vremenske odredbenice, tj. s rektifikacijom Statuta 1296. i odlukom iz 1327. o izgradnji kamenih kuća na Placi. Dakle, u gotičkom periodu definiran je gabarit današnje palače.¹³ Arheološki nalazi koji se mogu pripisati ovom periodu do potresa 1667. pronađeni su u zonama koje su sačuvane unatoč potresu i nakon superponiranja zidnih struktura barokne palače. U objektu I. pronađeni su ostaci svodnog prilaza kojeg potkrepljuju ostaci fasadno oblikovanog zida i sedrenog svoda. Također je pronađen gospodarski prizemni prostor sa septičkom jamom ispod izvorne nivelete popločenja

13. Total druge ćelije sjevernoga prostora (foto: Miljenko Mojaš)
13. Full view of the cell of the north area (photo: Miljenko Mojaš)

14. Zid ispred Raguzine (foto: Miljenko Mojaš)
14. The wall in front of Raguzina (photo: Miljenko Mojaš)

radenog u opeci. Ovom vremenskom horizontu pripada i kompozitna kamena posuda s već opisanom atribucijom.

U objektu II. pronađene su strukture koje po niveleti pripadaju istom vremenskom horizontu, ali zbog njihove minimalne sačuvanosti nije ih moguće detaljnije odrediti.

Bilješke

* Tekst je priređen za objavu tijekom ratnog mjeseca prosinca 1991. Srdačno zahvaljujem kolegama koji su mi pomagali u opremanju teksta: dipl. ing. arh. Zehri Čomor na grafičkoj obradi arhitektonskog snimka arheoloških nalaza i predloženoj idealnoj rekonstrukciji gradskog zida, prof. Pauli Kolić na kompjutorskoj obradi teksta te tehničaru Miljenku Mojašu na fotografijama nalaza.

1

V. Blajić – N. Nad – T. Novaković – M. Mojaš, *Elaborat kulturno-povijesne valorizacije Blok VI*, Zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode Dubrovnik, Dubrovnik, 1987. str. 17.

2

V. Marković – stručni suradnici Zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode (M. Vetma, Z. Čomor i M. Mojaš), *Elaborat prethodnih sondažnih istraživanja u palači Kaboga (objekt I)*, Zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode Dubrovnik, Dubrovnik, 1989. str. 2.

3

S. Seferović, *Obnova Dubrovnika 1979-1989, Dvije barokne palače*, Zagreb, 1989. str. 160.

4

Zaštitna arheološka istraživanja izvedena su u dva navrata koja su bila uvjetovana ritmom rada izvođača na sanaciji palače. Prva etapa trajala je 41 radni dan, od 14. srpnja do 14. listopada 1989. Druga etapa trajala je 18 radnih dana, od 28. veljače do 20. travnja 1990. Stručnu ekipu sačinjavali su: prof. Ivica Žile, voditelj arheoloških istraživanja; prof. Paula Kolić, povjesničar umjetnosti; dipl. ing. arh. Zehra Čomor; dipl. ing. arh. Matko Vetma te tehničar Miljenko Mojaš, fotodokumentacija.

5

Elaboratom prethodnih sondažnih istraživanja nisu istražena prizemlja palače Kaboga, zbog toga što se korisnik (sa znanjem investitora) nije navrijeme iselio. Također objekt II, Kabogina 2, zbog neriješenih pravno-imovinskih odnosa saniran je samo u prizemlju.

6

Citirani rad (bilj. 2), str. 2.

7

Jeremić-Tadić, *Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika I*, Beograd, 1938, str. 27-35.

8

I. Žile, *Dubrovnik Miha Pracata I*, Arheološki pregled 1985, Ljubljana, 1986, str. 170-171; *Izvišće zaštitnih arheoloških istraživanja u prizemnim objektima u Pracatovoj*, Zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode Dubrovnik, Dubrovnik, 1986; **R. Menalo**, *Izvišće o arheološkim istraživanjima u vrtu Osnovne škole »Grad«*, Dubrovački muzej, Dubrovnik, 1987; **Ž. Rapanić**, *Arheološka istraživanja u Pustijerni*, Split, 1987; **I. Žile**, *Izvišće o zaštitnim arheološkim istraživanjima u samostanu sv. Nikole u Stonu*, Zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode Dubrovnik, Dubrovnik, 1991; **I. ŽILE**, *Preliminarno izvješće o arheološkim istraživanjima na kompleksu ex samostana sv. Andrije i sv. Marka*, Zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode Dubrovnik, Dubrovnik, 1991.

9

T. Smičiklas, *Codex diplomaticus*, sv. V, Zagreb, 1907, str. 95 i 96; original se čuva u Dubrovačkom arhivu, Zbirka sacc. XIII; **Medini**, *Starine dubrovačke*, str. 150-151, Dubrovnik, 1935. Koristim priliku da zahvalim kolegi prof. Josipu Stošiću na korisnim konzultacijama glede iznesene problematike.

10

M. Prelog, *Mračna podzemlja*, »Oko«, br. 14, Zagreb, 1985.

11

Zahvaljujem kolegi dipl. ing. arh. Ivici Tenšek na snimci zida ispred Raguzine.

12

L. Beritić, *Urbanistički razvitak Dubrovnika*, Zagreb, 1958; **M. Prelog**, *Dubrovački Statut i izgradnja Dubrovnika (1272-1972)*, Peristil, Zagreb 1971-1972, sv. 14-15, str. 81-94.

13

Isto.

Summary

Ivica Žile

Results of the Archeological Research in the Kaboga Palace 2-4 in Dubrovnik

The Kaboga Palace is situated in the central part of Dubrovnik, bounded by the following streets: Između polača, Cvijete Zuzorić, Uska and Marojice Kaboga. In spatial terms the palace occupies two buildings. The southern one is a three-story building, and the northern one a two-story building. The palace's ground floor area is used for offices and shops, while the upper floors contain apartments. The Kaboga Palace is one of the most significant private palaces built after the earthquake of 1667, i.e. in 1700, which is implied by its spatial organization and architectural molding. However, in the second half of the 18th century alterations of its interior were carried out, but they did not change its inner spatial organization. During the 19th and the 20th centuries large-scale reconstructions had devastated the building. By the construction of partitions, the integral residential and business areas were transformed into a number of apartment and business units.

In the context of preparation of an art-conservation program for the execution of restoration-construction operations aimed at nullifying the effects of the 1979 earthquake, the associates of the Institute for protection of cultural and natural monuments in Dubrovnik conducted protective archeological research. The research which was conducted in the area of the palace in Kaboga street 2-4 provided new insight on historical buildings which existed in this area until the earthquake of 1667. The above-mentioned historical course can be divided into two periods, i.e. two construction stages which can be dated, on the basis of material remains, until the Statute codification in 1272, i.e. its rectification in 1296 (the first construction stage), and the second one until the earthquake of 1667. Remains of an exceptionally thick wall of east-west direction which probably had a defensive function belong to the first period. However, the oldest archival data which can

be linked with the discovery of this fortification wall is the court hearing which was held on the 26th of June 1258. It mentions the new »versus montem« town wall which was moved towards the north. In connection with this, the fortification wall find which was discovered in 1982 during the restoration of the Prince's palace in the area of Raguzina, i.e. in front of it, should also be pointed out. On the basis of the previously presented hypothesis that in the area of the palace a fragment of the town wall was found and that its counterpart is in and in front of Raguzina, it is possible to propose its route. The proposed hypothesis on the »versus montem« position of the town wall could be confirmed or rejected by archeological research of the adjoining block or other zones of the proposed route. In the course of research more accurate dating could also be carried out, i.e. the lower time limit of its construction can be set. We can assume that the upper time limit is 1296, i.e. the Statute rectification year, when the northern brim of the present-day town wall had already been built, which also meant the town expansion to Prijeko, i.e. annulment of the function of the found town fortification wall. The beginning of the construction of the palace's present-day area should be connected with two time determinants, i.e. the 1296 Statute rectification and the 1327 decision on the construction of stone houses on Placa. Therefore, the overall dimensions of the present-day palace had been defined in the Gothic period. Archeological finds which can be attributed to the period until the earthquake of 1667 have been found in zones which have been preserved despite the earthquake and following the superimposition of the wall structures of the Baroque palace. In Structure I remains of a vaulted path have been found, which is substantiated by the remains of a facade-shaped wall and gypsum vault. The ground-floor area containing outhouses and a septic tank was also found below the original paving level which was done in brick. The rare discovery of a composite stone vessel which enriches the knowledge about the inventory of Dubrovnik's ground-floor business areas also belongs to this horizon. Structures which according to their level belong to the same horizon have been found in Structure II, but due to their minimal preservation it is not possible to give a more detailed determination.